

ԱՅՏ ԵԳԻՄՏՈՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՂՆԵՐԻ ԵՎ
ԱՐՆԵՐԻ (ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԵՐԻ) ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

Զգտելով մանրամասներով չկրկնել այն, ինչ
աղեն հնչեցրել են մի բանի տեղական հե-
ռուատարներություններ, ներման միայն, որ ՀՅ
նախագահը տեսակցություն ու հանգամա-
նալից առանձնազրուց ունեցավ ԵԱՀ-ի նա-
խագահ Յոսնի Մուլքարափի հետ։ Լրագրողները
ոչ մի հանդիդաման մինչեւ վերջ ակնողիր լինե-
լու հնարավորություն չունեցան, սակայն
հանդիդունների մասին մանրամասն տեղե-
կապություն ստացան տեղուած։

Եվ այսղես, նախազահները Խնարկել են
Երկողում համագործակցության, տարած-
ջանային, միջազգային ու սնտեսական ոլոր-
տնի հարցեր, ինչդես նաև գրութել են մերձա-

Հստակապես ամենայնի հայ-Եգիպտական հարաբերությունները թեւակոխում են նոր եւ ավելի գործնական փուլ, եր դաշմական ու բարիդրացիական համակարանին եւ մեկ անգամ արդեն անհաջող փորձարկված գործարար հարաբերություններին (1992 թ.) փոխարինելու են զալիս փոխահավետ նոր դայմանագրերը: Նման ենթադրությունը հավասի է թվում, եր նախընտրական դայլարի այս թեժ օրերին՝ առելի 14-16-ը, ՀՀ նախագահ Ռ. Քոչարյանը գերադասում է թողնել հանրադեսությունը եւ երկօրյա դատավական այցով գՏնվել Եգիպտոսի Արարական Հանրադեսությունում:

Նրա մեծաբիկ դատավիրակության կազմում էին երեք նախարար եւ բազմաթիվ գործարարներ:

«Ազգը» հնարավորություն ունեցավ ներկա լինելու ՀՀ նախագահի եւ նրա շիկնոց՝ Բելլա Քոչարյանի մի շարժ հանդիդումներին, արձանագրելու դասվիրակության անդամներից մի բանիսի տոպավորություններն ինչորես գործնական բայլերի, այնուև էլ Եղիշտոսի եւ Եգիշտահայ համայնքի մասին: Եղիշտոս Երկօրյա այցելության ծավալուն եւ խիս գրաֆիկը, հրաց անընդհատ հաջորդող իրադարձությունների առատությունը մեկ համառուս ռեղորտաժում ներկայացնելը ոչ միայն ժամանակի, այլև ծավալի հարց առաջացրեց: Խնդիրը գործնականութեն լուծեց ՀՀ Արդյունաբերողների եւ գործարարների միությունը, որի նախագահ Արմեն Ղազարյանի աջակցությամբ լույս է ընծայվում ներկա ներդիր:

տվաղացուցեն բոլորին, որ ի վիճակի են վերականգնել Եւ կատարել այն բոլոր գործառութեանը, որոնք յուրաքանչյուր դեսություն դեմք եկատաի»: Անդրադառնալով Իրավուած տեղի ունեցող իրադարձություններին, ՀՀ նախագահը նշել է, որ Դայաստանն անկեղծութեն շահագրգութած է տեսնելու Իրավու որպես ինժենիչանակայուն եւ անվանագ դեսություն: ՀՀ նախագահն իր տեսակետն է ներկայացրել նաև Լիքանանում ստեղծված իրավիճակի առնչությամբ՝ հայ-լիքանանյան կապերը բնութագելով «բացառիկ»: «Այստեղ տեղի ունեցող իրադարձությունները մեզ առանձնահատուկ ցանք են դաշտառուած: Դիաստանչ այդ եւկրում կայու-

րովյունների մասին», նետ նախագահը:
Դե իսկ ՀՀ նախագահ Ռ. Քոչարյանի առաջին այցելության առաջին երեկոն ԵԱՀՆ-ում գտնվող Դայաստանի դեսպանությունուահուզառատություն եւ զերծ մքնուրս աղահովեց հարյուսավոր եզիդահայերի համար, ովքեր եկել էին ողջումնելու հայրենի երկրի ղեկավարին ու բազմանդամ դատվիրակությանը՝ ՀՀ նախագահը դեսպանության բարեկամների խորհրդի անդամներին ընորհակալագրեան նանանելու առիթը բաց չըողեց եւ իր հիացմունքը հայտնեց Դայկավան բարեգործական Ընդհանուր Միության դեսպանությանը տամադրած գեղեցիկ շենի առթիվ: (Եզիդահայերի մասին տես նաև «Եզիդահայ համայնք դատավաճար եւ օրինակեյի հայություն վերառությամբ հարաբերակումը, էջ Բ)՝
Պատճենական այցի երկրորդ օրը նաև նախագահը

ՍՈՒՍԱՆԱ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

Հայաստան-Եգիպտոս.

հասուկ վերաբերմունք, հասուկ
եւ զորենական հարաբերություններ

Martin Shahbazyan

Վորաբետյան տարածաշրջանի թեմայով: Դ. Մոլարավի խնդրանով Ռ. Ջոշարյանը ներկայացրել է Ետոնային Պարաբռի հականարտության կարգավորման ներկա իրադրությունը: Դանդիդումներ եղան նաեւ վաշչաղես դրկուր Ահմադ Նազիֆի, ԵԱՀ-ի ժեխ Սահիդ Տանտավիի հետ: ՀՀ նախագահը այցելեց նաեւ Արտական դեսությունների ինքայի գլխավոր բարուդար դրկուր Ամր Մուսայի ու ԱՊԼ անդամ դեսությունների դեսպանների, ինչպես նաեւ ԵԱՀ ժողովրդական ժողովի նախագահ դրկուր Ֆարիդ Սուստի հետ: Առավելուագրավ է ԱՊԼ դեսպանների հետ կայացած հանդիդումը, որի ընթացքում ՀՀ նախագահը հանդիս է եկել եղություն: «Մերձավոր Արեւելին այսօր աղբում է իր նորագույն դասմության թերեւս ամենաբարդ եւ բախտուոց ժամանակաշրջանը: Տարածաշրջանուած ծավալված անհաւաքայի աղբար սղառնում է ընդգրկել ավելի ու ավելի մեծ թվով երկրներ՝ վասնգելով ոչ միայն տարածաշրջանային, այլև՝ միջազգային կայունությունը», նետ է ՀՀ նախագահը՝ համոզնուն հայտնելով, որ տարածաշրջանային կայունության եւ անվանգության հաստատման գործուած առանցքային նշանակություն ունի դադասինյան հարցի լուծուածը: Ի դատախան դեսպաններից մեկի հարցին, Ոորեւ Ջոշարյանը նետ է. «Մենի համակրության ենի դայլարող ժողովրդին, քայլ եւ հասկանուած են, որ հենց դադասինյան մեջ է առաջին հերթին իրենց միասնության մեջ է եւ հենց մեցի է ավելի կազմակերպված ձե-

նույրան եւ հրպայի անվտանգության հաստատումը դարձել է հրամայական ամբողջ տարածության համար», - նշել է Ոորեց Ռոչարդ Նը՝ ընդգծելով թե լիբանանահայ համայնքի թե արարութիւնի ակտիվ գործունեությունը Դայաստամի սնտեսության մեջ: Դայաստամի նախագահը ԱՊԼ Երկրութիւնի դեսպանների հետ հանդիդանան անդրադարձել է նաև ՀՅ առաջին խորականությանը, սնտեսության առանձնահատկություններին ու առաջնահեռագործություններին, մշակութային հաճագործակցությանը, ԼՂԴ հիմնախնդրի կարգավորման գործընթացին: Վերջինիս առումով Ոորեց Ռոչարդ բարձր գնահատական տալու ԵԱՀԿ միջնորդական ջաներին՝ միաժամանակ նշել է, որ գործընթացին մեծապես վնասում են դրանից դուրս դարձարայան կարգավորման ընթացքում արքեր կառույցներուն ընդունվող տարբեր քանակածեւթը: Նա ներկա դեսպան ների միջոցով կոչ է արել ԱՊԼ անդամ Երկրութիւնի կառավարություններին՝ ձեռնորդական մնացած արքեր կազմակերպություններուն ԼՂԴ խնդրությանը բանակցային գործընթացների հետ առնելու առանձին միահամարության մեջ:

Վորվեց հայ-Եգիպտական բարեկամական հոււակորողի բացման արարողությանը, որին Անրիկա էին ՀՀ արտգործնախարար Վահան Օսկանյանը, Եգիպտոսում օսարերկրյա դիվանագետների Անրիկայացուցիչներ, Եգիպտահայեր: Նույն ժամանակահատվածում ՀՀ նախագահական դատվիրակության անդամ գործարարները, հնչյուն նաև նույն օր ժամանած գործարարների խումբը, Տնտեսական զարգացման առեւտրի նախարար Կարեն ճշնարիսյանի գլխավորությամբ մասնակցեցին գործարար համաժողովի բացման արարողությանը: Դրան հաջորդեց եւ մեկ համաժողով: (Երկու հանդիպումները մասին ավելի մանրամասն ծանոթացե «Թոիչի», որ կաղափովի հայ-Եգիպտական գործարար կադեր» հրադարակման մեջ ժեսու թ. 9:

Ընդլայնված կազմով հանդիլումը ԵԱՀԿ-ի կառավարությունում առցումավորվել է Երկրագործության մասին օրենքում՝ ուժի մեջ մտնելու օրը՝ 2015 թվականի հունվարի 1-ին:

Նեղոսի դարձելը
հայերին աշխարով
Առափառակն ծագեց

Օւսպութային օրենքի լինութեան եւ օրենքա

Ծաղկութագած և գործազրկությունը՝ բաղնդման համար նախատեսված երկու օրերը հայաստանյան ղատվիրակության համար համեմված էին մշակութային տեսարժան վայրեր այցելություններով։ Այցելության առաջին իսկ օրը ՀՀ նախագահն իր ղատվիրակության կազմով եղավ Միջնաբերդում, որ մի ծավալուն անրոց է՝ կառուցված Կահիրեի բլուրներից մեկի վրա։ Միջնաբերդը Կահիրեն մայրաքաղաքային տեսիք բերած հայտնի բարեփոխիչ Մուսամմադ Ալիի ամրոցն է, որ նաեւ Ալարասրե անունը է կրում, ինչ որ նրա ղատերի ներին ձեռավորման համար նարմար է օգտագործվել։ Տաճարը կառուցվել է Պոլիսի սր. Սոֆիայի տաճարի նմանությամբ եւ բուժական ոոկոկոյի ոճով է ձեռավորված, նկատենի սակայն, որ այն որուան վեհապեմ, այնուա ել վերանորոգման կարիք զգացող կոթող է։ Ուշագրավ է դղնձե զարդարուն ժամացուցի աշտարակը, որ ֆրանսիական թագավոր Լուի Ֆելիպի նվերն է Մուսամմեդ փառային ղատախան նվեր կոթողի, որ կանգնած է Փարիզի Դամաձայնության (Կոնկոր) հրադարակում։

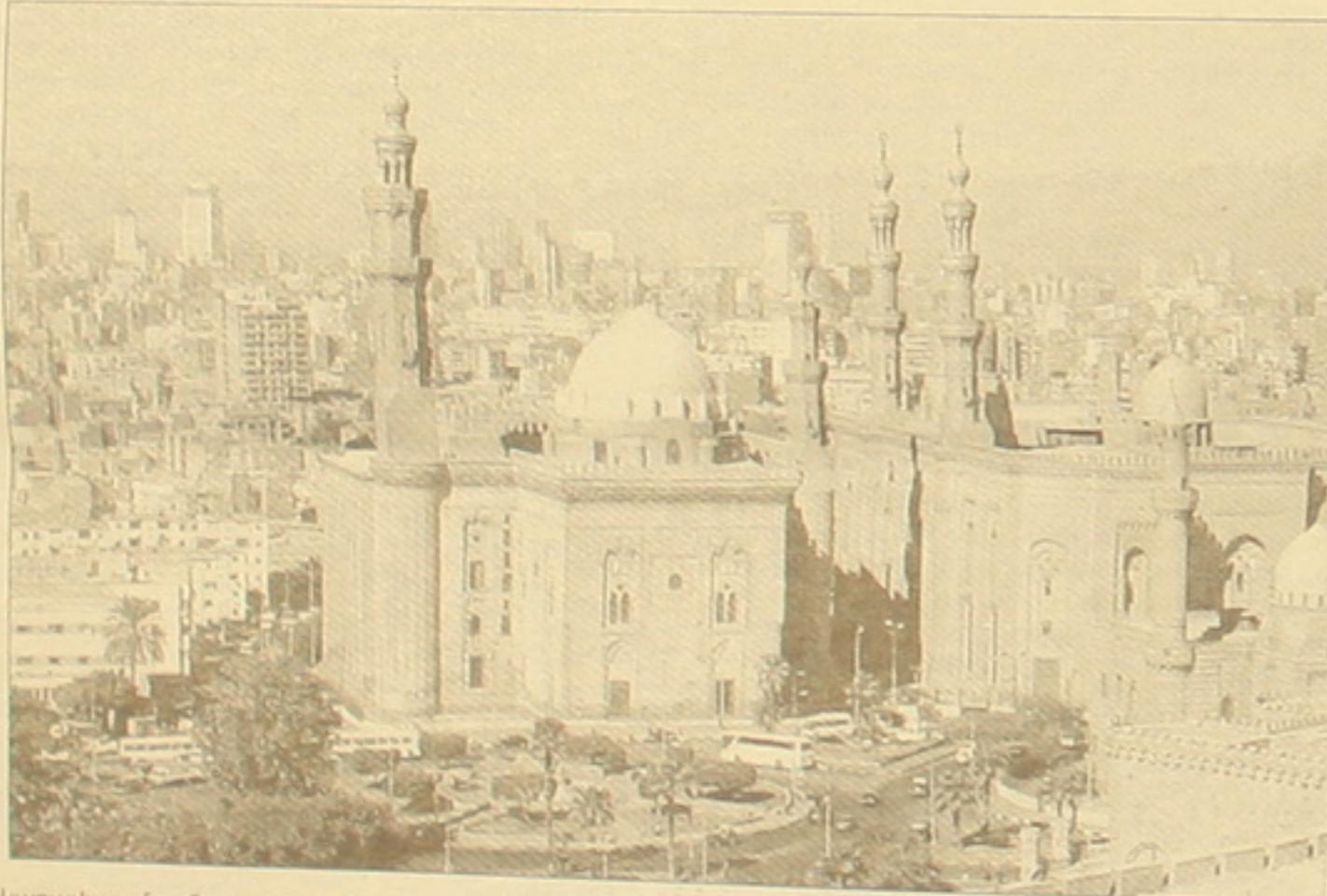
Դայաստանյան ղատվիրակությանը ուղեկցեցին նաև Եգիուսոսի ազգային թանգարան, որը կառուցվել է 1857 թվականին

Եզիմտական խաղաթակրությունը աշխարհի հնագույն ներից է, որը զարգացել է Նեղոսի հովտում 5000 տարի առաջ: Մ.թ.ա. 1570-1342 թթ. հիմն եղիմտական խաղաթակրությունը հասավ իր զարգացման զարգարնակետին, Թերեն և Մեծիսը դարձան աշխարհի խաղաթական, սնտեսական, մշակութային կենտրոնները: Մ.թ.ա. 332 թ. Եգիմտոսը նվաճեց Ալեքսանդր Մեծը: Խոկ մ.թ.ա. 30 թ. Երկիրն ընկալվ Դոոմի ժիրաբթեռության տակ, լայնութեն ընդունվեց Իրիսոններությունը, 395 թ. այն դարձավ Բյուզանդական կայսրության մաս: 639-642 թթ. Եգիմտոսը նվաճվեց արաբների կողմից և խօսանցավ: 1250 թ. Եգիմտոսը նվաճվեց մամլութերի կողմից, խոկ 1517թ.: օսմանյան թությունը: 1798թ. Նապոլեոնը նվաճեց Եգիմտոսը: 1801թ. օսմանյան և բրիտանական միացյալ ուժերը վտարեցին Ֆրանսիացիներին: 1805թ. Սուլհամադ Ալին ստանձնեց Եգիմտոսի

**Եգիոյսու՝ հին ասվանների,
փարավոնների, դատերազմների եւ,
այնուամենայնիվ, արեւի երկիր**

Կառավարությ. նրա օրու գցվեցին
արդի եզրակացն տեսության հիմ-
նը: 1859-1969թթ. տեղի ունեցավ

թաց մեթնայով սլանում են Կահի
րեի փողոցներով:

Մերձաւեաղածային բովսերով, Վառվուն ու արհեստական թվացող՝ բայց իրական ծառիկներով զարդարուն այս Խաղաքը մեզ դիմավորեց տեղի համար անսովոր զովությամբ ու փայլուն արետով, որ իին եգիպտացիների ասէվածներից մեկն է եղել:

Մեզանից ո՞վ չի տարվել փարա-
վոնների երկրի մասին դասմու-
թյուններով. Երանց դամբարանների,
անրիվ ու անհամար հարստություն-
ների մասին դասուաներով ու դա-
շերներով, որ դեռ դդրոցական հա-
սակից ոչ թե իրական դասմության,
այլ հեթիքի տես են ընկալվուա:
Եվ չնայած Կահիրեի հարթ ու աս-
ֆայտայա փողոցների հարմարա-
վետությանը, իրական կյանում բա-
ղան իւ տարածուն ուլգաններով ու
փողոցային արեւու եերու է ու

Կահիրե՝ Եզիլուսուի
վարդն իր աւրատեսակ
բոյրերով

•Ել Կահիր.
Նշանակում է հաղըն

Ողջ Աֆրիկայի ամենամեծ խաղան է Կահիրեն,որ նաև «արեւելի դարդաս» եւ «հազար մինարեթների խաղան» է կոչվում: Դիմ Կահիրեն մոտավորապես կառուցված է Բարելոնի տեղում: Նրա ստեղծման դատմությունը թվագրվում է մեր

Ող Աֆրիկայի ամենամեծ խաղան է Կահիրեն, որ նաև «արեւելի դարդաս» եւ «հազար մինարեթների խղադ» է կոչվում: Քիմ Կահիրեն մոտավորաբես կառուցված է Բարելոնի տեղում: Նրա ստեղծման դաշտում բվագրվում է մեր

Եղիշեական բարեկարգ կույս կամ լսահաղ գո-

յակությամբ շարունակում են զեարել խաղաք մինչեւ մի ըլու, որ տարածվում է ճանադարի կողից եւ ծանրաբեռնված է կիսահակ միաննան կառուցներով: Դամ առաջին հայացից մեծ լուցկու տուփեր են հիշեցնում: Անդառուհան այդ փորիկ հյուտակները կազմում են Սեղալների խաղաք, որ գերեզմանառուն է: Մեզ ուղեկցողները դասմեցին, որ այդ հյուտակներն ունեն ինչպես մահացած, այնպես էլ կենդանի շահագործողներ: Բնակարանային եւ ֆինանսական ծանր կացությունն ստիպել է ավելի խան 200 հազար եղիմացու այդ հյուդակներում բնակվել: «Պետօքիունը չի կարողանում նրանց վտարել այստեղից, խնի որ նրան անօթեան են», դասմեցին ներ:

Մեզ ցույց տվեցին նաև մի բլու,
որ կոչվում էր գիրիլանոց: Այստեղ
կենցաղային առօք վերամշակող
մի գործարան կա: Պատմում են, որ
աշխատողներն այնտեղ կենցաղա-

Եգիղուհին՝ արծանադաշիվ եւ շրեղ

Ինչուս որեւէ ընտանիքի մասին գաղափար կազմելու համար դիտու ես ընտանիքի անդամներին, այնուղե է որեւէ երկիր ուսումնասիրելիս անդայման ուշադրություն ես դարձնում Երա խաղաթացիներին, հաւովի ես առնում Երանց կյանքի ու կենցաղի դայմանները, Վարդն ու բարդը, Եւ համարդես Երա զբաղմունին ու Վերաբերմունից սեփական Երկրի Ըկամաբը: Այդ առումով Երկրի դասկերը ցուցանելու յուրահատուկ լակմուսի թուրք Են կանայք, չնայած Երանց տարբեր Են իրենց դիրքով ու դաշտնեական գործունեությամբ, Նախասիրություններով ու մակարդակներով, բայց Երանց դահվածքը Եւ զբաղմունից շատ խոսում Են ու հասկանալի:

Պատմականութեն Եգիպտացի կանայք աշխարհահոչակ են դեռ հին ժամանակներից: Միհս էլ մարդկությունը հիացել է Նեֆերտիսի եւ Կլեոպատրա թագուհիների խոհուն գործականությամբ, կանացի հմայնով, նղատակային գործերով ու կամֆորով: Նրանց կերպարներն են աղացուցում, որ կնոջ գործառությը միայն մարդկության շարունակելիությունը ֆիզիկալիս աղահովելու: Միայն սխալմամբ է «գեղեցիկ» սեղը նաեւ «քովը» համարվում: Արանուած եւս մեկ անգամ համոզվեցինք, եթք գտնվելով Կահիրենա ու շաղրւություն դարձինք Եգիպտուսիներին:

զատարիս լիսելու ծասին, որուներն
էլ եվրոպացի կնոց արտափին ունեն:
Տեսանել հին ժամանակներին հարի
եղանակով գլխների վրա մեծ իրեր ու
արկդեր տանող կանանց, ովքեր յա
անում են նույնան հմտությամբ,
հնչողիսի հմտությամբ մենք իրերը բո-
նուա ենք ծեռերով: Դանողիութեցինք
նաեւ ազգային տարազով գործնա-
կան տիկինների, որոնք արտասահմա-
ցան մեթենաների դեկին նոսած,
ծիսելով ինչ-որ տեղ էին գնում: Ժո-
տուն են եզիդոսութիններն ու խորունկ,
խելացի հայացուվ: Սիրուա են հա-
ճոյախոսել հյուսերին, օգնել նրանց,
ինչողով կարող են: Բոլորն էլ հետաֆ-
րական թվացին, սակայն զրուցելու
համար ժամանակ ու հնարավու-
թյուն ունեցանք միայն մեկի՝ ԵԱՀ
բնադրականության նախարարի
տիկնոց Սերգար Մեզիք ժորժի
հետ:

Անթերի հազնված, փայլում արտադրությունը եւ բարձրացնարիկ կեցվածուկ այս կինը մուգ կաղտականաչ աչքեր ունի, զուար դահկած, հմայիչ ժողիս: Ազարտել է ֆրանսիական դղորոց, առաջ Կոմերցիոն համալսարան եւ ըստ 25 տարի աշխատել է բեզինի առելիքագործությունում:

Նրա ամուսինը ժամանակին նախարարի դաւոն ստացավ, տիկին Մերգարը եւս մեկուկես տարի աշխատեց, աղա հրաժարվեց աշխատանից: Պատճառաբանությունն անուում հարգելի եւ հասկանալի է՝ դեմք է Եկեղորդ դասեր ամուսնության հարցերը կարգավորի, զբաղվի բոռնիկով եւ ավելի շատ օգնի ամուսնուն: Նրա համար ամենակարեւորը Երեխաներն են, բայց չի ժխտում նաև աշխատանի, գործարակյաննով աղրելու անհրաժեշտությունը:

«Կանանց ակտիվ գործունեությունը խօսալեր կած է մեր նախազահի տիկնոջ՝ Սյուզան Սուլարափի կողմից, որովհետեւ նա է, որ կանանց իրավունքների դաստիառության հարցը լրջորեն եւ յունավետորեն բարձրացնում է արակության մեջ, ասում է Տիգրան Արքա: Այլապես, կինը միշտ է, լավ երեխաներ դաստիառակեդարտականությամբ, ընտանիքի դեռ բոլորին հայտնի դարտակություններով, ժամանակի սղությունությունով»:

անի որ տիկին Մարգարը եգիո-
ւ բնաղահղանության նախա-
ն տիկինն է, որուցինք հարցնել
ի բնաղահղանական խնդիր-
ն, ինչու նաև եգիութացի
սռողների իրավունքների, եկոլո-
գիս մագուր սննդամբերի հա-
ելիության մասին: Նա ներ, որ
ուստի ողջ փուու է եւ միջնա-
մետնաների արտանետումներից
ուսկած, սակայն ինը անձամբ
ծուած է Տարբեր ծրագրերի միջո-
քարծացնել բաղացիների
դահղանական գիտակցությու-
ն «Տարբեր ծրագրերի միջոցով
ծուած են բենզինը որպես վառե-
ռոխարինել բնաղահղանական
ակետից անվտանգ վառելիով,
մետնաների տերին օգնուած են
ու նոր, ողի մարդությունը չՎ-
գող իննաւարժեր: Անըուած դժ-
հարցեր են, բայց փորձուած եմ
ստել դրանց կայացմանը հա-
կական գործունեությամբ:
չեմ խառնվուած ամուսնու գոր-
ծ, բայց հասարական բարոզչա-
գործունեությունն արդեն բնա-
աշխատանք եւ դարտավորվա-
յում է ինձ համար: Բացի այդ
տնային հարմարավետությունն
աղաղությունն եմ հոգուած: Խոկ
վերաբերուած է եկոլոգիական
տանգ սննդամբերին, այն հա-
սկի է բոլոր սղառողներին, հա-
ացրեց տիկինը:

Ալով կրօնական խնդիրներին և Մարզպան ասում է որ կրօնա-
անհանդուժողականությունն
ց Երկրու բացակայուած է: Աղա-
ն իր եւ իր ամուսնու աշխատան-
ց գործունեության օրինակներն
«Ամուսինս քիչսոնյա է եւ բա-
ռում էլ բազականին դասկառելի
ամ ունի: Եթե հակաֆրիչսոնեա-
անհանդուժողականություն
է, մի՞թե նա կհասներ այդուհի
ասխանառու դաւանի», հարց-
է Տիկինն ու հայտարարում, որ
ու ուրեմն արագոններ եօմու-

չեն ուզում լավ բան տեսնել։
չշես Կահիրեռա աղրող ևս
այժ, Տիկին Սարվարը նույնութես
է սիրուած ծաղիկներ։ «Ամեն շա-
դարտադիր մի փունջ եմ գնում
սրդարուած դրանով իմ տունը», ա-
յ նա եւ կարետրուած նաեւ այն
կանց, ովքեր անտարեք չեն եւ
տում են ծաղիկների գեղեցկու-
թ։

Ներդիրի նյութերը դատաստեց
ՍՈՒՏԻՆԱԱ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆԸ

Մարտին Ավետիքի պատմություններ

Կամերային երածության հայ անվանի կատարողներ, մանկավարժներ, դես. մրցա-նակների դափնիներներ Ազգ Գարդիելյա-նի եւ Սարգիս Ասլամազյանի անունները կրող դատանի ջութակահարների եւ թավ-ջութակահարների հանրադեմական մ-ցույքը անց է կացվում արդեն խան տարի շարունակ, եթե տարին մեկ: Մրցույթի նա-խաձեռնողներն են Կոմիտասի անվան լա-րային խոյակը, որը 1924 թվականին հիմնվել է Ազգ Գարդիելյանի ու Սարգիս Ասլամազյանի ջաներով, եւ ինչդեմ նեց խոյակի առաջին ջութակ, ՀՀ ժող. արժիս եղաւող թադեւոսյանը. «Մենք որոշես նրանց գործի շարունակողներ, խոյակի եւ ՀՀ մշակույթի նախարարության հետ նա-խաձեռնեցինք այս մրցույթի անցկացումը, ի հիշատակ նրանց հավերժացման»: Ան-ցած 6 մրցույթների ընթացքում մի լանի տասնյակ հաղթողներ այսօր միջազգային բեմերում հաջողությամբ հանդես են գա-լիս եւ հաղթողներ ճանաչվում: Այսպես ներկայացրին Երանց երես մշակույթի եւ ե-

Իհասարդության հարցերի նախարարությունը իրավիրկած ասովիսին մրցույթի դատասխանառուներն ու Ժյուրիի անդամները։ Ժյուրիի նախազահ էղվար Թաղետոյանը նման մրցույթները կարեւորեց խանգի այն նորատակ ունի ընորհայի, սահանդավոր դատանի կատարողներին բացահայտելու, նուանց միջազգային մրցույթներին նախաղատրասելու, մանկավաճաներին խրախուածելու եւ, որ ամենակարեւորն է՝ հայ կոմողությունների սեղծագործությունների կատարմանն ու տարածմանն աջակցելու։

Մրցույթը անց է կացվում առդիվ 20-ից
մայիսի 4-ը: Մայիսի 6-ին Կոմիտասի անվան
կամերային երաժշտության տանը կկայա-
նա մրցույթի հանդիսավոր փակումը եւ եզ-
րափակիչ համերգը: Տեղեկացնենք, որ 1-ին
տեղի համար մշակույթի նախարարությունը
սահմանել է 90.000 դրամ, 2-րդ՝ 70.000
դրամ, 3-րդ՝ 60.000 դրամ իրախուսական
մրցանակներ:

ՄԱՐՔԵՏԻ ՄԱԿԱՐՅՈՒԹ

«Ազգային դասկերասուն» փառատոնի մելխարկը

«Ազգային ղատկերասրահ» միջազգային երաժշտական երրորդ փառատոնը կմեկնարկի այսօր ղատկերասրահի ոռնչանկարների սրահում: Դանդիսավոր բացման համերգը նվիրված է Շուշիի ազատագրման 15-ամյակին: Դամերգային ծրագրում ընդգրկված են Արցախի ղետական կամերային նվազախումբը և «Ստեղանի» երգչախումբը:

Փառատոնը կտելի մինչեւ հունիսի 20-ը: Այդ ընթացքում երաժշտական հանրությունը հնարավորություն կունենա ունկնդիրներ Բարսեղ Թումանյանին, Աննա Մայիսյանին, Ալեքսանդր Զառուխյանին, Ղենիս Ժդանովին, «Պրոմետեյ» խմբին եւ ուրիշներին:

Դայաստանի ազգային դատկերասրահի փառատոնը հետեւում է միջազգային նմանաբնույթ փառատոնների ավանդույթներին, ինչողևս մոսկովյան «Դեկտեմբերյան երեկոներ», «Սանկտ Պետերբուրգի դալասներ», Նյու Յորքում, Փարիզում, Դեզյենում անցկացվող փառատոնները։ Անցկացվում է «Դայաստան» համահայկական հիմնադրամի հովանակորությամբ եւ մշակույթի նախարարության աջակցությամբ։

U. S.

Ինֆլյացիան արվեստագիտության մեջ

Մեր ձեռի տակ է բանասիրական գիտությունների թեկնածու Ոորեց Դավթյան՝ 2005 թվականին լույս տեսած «Զարենցը Եւ արվեստը» գիրք («Ուսկան Երեանցի» հրատ., Երևան, 288 էջ): Տարակությունը եւ վիճակի խորագիրը կրող այս «աշխատությունը» կազմված է ներածություններից ու հավելվածից, ուր գետեղված են կարծիներ հեղինակի աշխատանի մասին: Դամառոս բնութագրման մեջ կարդում են: «Այս գիրքը նոր էջ է բացուած չարեցագիտության եւ արվեստի դասընթայան մեջ»: Գիրքն ամրողությամբ թնօքությունը եւ գնահատականներ տալու նղատակ չունենք նկատի առնելով, որ նրանում հեղինակը փորձել է ուսուակի երածագիտական եւ կերպարվեստագիտական խնդիրներ, որոնք դրսւ են ինչպես իր, այնպես եւ մեր մասնագիտական իրավունքների սահմաններից: Մեր նղատակն է ծածել՝ որիանով են ստուգ ու հիմնավորված «Դամառությանի, թատրական արվեստի եւ կինոարվեստի խնդիրները Զարենցի գեղագիտական հայացներում» գիրք՝ թատրոնին վետարերող դատողությունները նշենք նաեւ, որ այս գլուխը կազմում է գրի 2/3 մասը:

Գիտությունն սկսվում է բարի նշանակության ու արժեի գիտակցությոց, փաստերի և տվյալների սուլդությունից, սեփական կողմանների համեմտ կասկածից ու զուստ գնահատականներից: Գիտության այս չափանիշների մասին հեղինակը թերեա չի էլ մտածել: Սեղանում կան մարդիկ, ովքեր ստանձնում են մեծ մարդկանց փաստաբանի դերը, ողջ կյանքում կառչում նրանց հայնցներից ու միամտաբար նոյնացնում իրենց անծը հանճարերի անձին: «Թարենցը դարձավ իմ «սեփականությունը», խոստվանում է հեղինակը: Այս կարգի «հետազոտողները» նոոանում են, որ ստեղծագործողի մեծությունը ցույց տալու համար, հարկավոր է տուափել նոյն այդ մեծության սահմանները: Եվ գուցե սիրողական-աշակերտական խարխափումներով գրված այս գիրը մնար անարձագան, եթե չդատաստվեր ներկայանալու 77 ԳԱԱ արվեստի ինսիտուտ, ոչ ավել, ոչ դակաս, իան որդես դրկտրական ատենախոսություն: Արվեստի դատամության մեջ նոր էջ բացող Ռ. Դավթյանը չի դիմում որեւէ երթիկական մեկնության, չի գործադրում գեղագիտական-փիլիսոփայական եզրարանությունը, չի հրականացնում գեր մեկ տեսական ծեսակադարձությունը: Այս ամենի

վերյանը գրել է. «Թերեա Երբեք հագրական եւ թատերական կյանքը չեղել այնիւն անդեկ եւ անառօգաստ, որին այս տարիներին (1918-1920 թթ. - Ա.Խ.)» (Դայ թարում դաշտմություն, 1980 թ., էջ 341) Մովկապյում, Աստրախանում, Պյատիգորսկում եւ այլուր գործող հայկական խմբերի սակավաթիվ ուսակավարյուն ներկայացումները ինչ նյութ էին տալու Չարենցին (Եարդո՞ւ դրեսը տեսել է դրան)՝ թարոնի իր համակարգը ձեսավորելու համար: Ուժեմն՝ դարձյալ անհիմն ու կամայական վճիռ: «Թեեւ Չարենցը դրամատիկական գործեր չեցրում, բայց իր դուզիայով ստեղծում է նորագոյն ժամանակների այնուիս գեղարվես, որը նոյատում է 20-րդ դարի թատերական արվեստի զարգացմանը» (էջ 39): Այս նույնեւել, նա անուած է այնուիս եղանակացություն, որ դարզադես զարդարում է վերածուած իր իսկ միտքը: «Եղիշե Չարենցն օճակած է դրամատիկական գործեր արարելու մեծ ձիրով, որն ամբողջությամբ չի դրսելու վում» (էջ 52): Թե ինչպես է որուել Դավթյանը դրամատիկական գործեր չեցրած եւ ամբողջովին չդրսետրված դրեսի մեծ դրամատիկական ձիրը մնում է գաղտնի: Բանասիրության թեկնածուն թեմական խոսի չարենցյան ըմբռնուած մեկնաբանուած այստես: «Չարենցը խորադես գիտեր թեմական խոսի առանձնահատկությունները, գիտեր, որ թեմական խոսը դեմք է լինի կենդանի տղավորիչ, սեղմ ու արտահայտի....» (էջ 29): Մրանք նաեւ առօրյա խոսի ենթադրվող հատկանիւնները են, ուստի չեն կարող համարվել զութեմական խոսի առանձնահատկությունները: Դավթյանը, թվում է չգիտես, որ հայ թատերագիտության մեջ, հանձին արվեստագիտության դոկտոր Շենրիկ Դովիաննիսյանի թեմական խոսի տեսությունը հասցել է այնուիս աստիճանի, որի կողին նման նակերեսային հայցները տարակուածի ու ծիծաղելի են: Ահա աղագա դոկտորի մտի խորաթափանցությունն ու ինացորեյան սահմանը:

Ուսադրություն դարձնենք հետեւ կալ հատվածին. «1925-ական թվականների բատերական արվեստում կատարվող որոնումներն առնչվուած են նորարարական ինչ-ինչ փորձերի հետ (ինչ փորձերի - Ա.Խ.)... Զարենցը Թիֆլիսում հասցնում է ճանաչել բատերական աշխարհի աստերին՝ Պետրոս Աղամյանին, Սիրանովչին, Դովիաննես Մբեյանին, Դովիաննես Զարիֆյանին եւ ուրիշներին: Նա հիմնավորաբես կլանում է բատերախմբի ներկայացումները՝ Լ. Ծանրի «Դիմ աստվածները», Շ. Պարմյանի «Պաղտասար աղքարը» գ.

կոահօմները խորն են, բայց նոր չե-
իր ժամանակի մեջ: Դրանք մեծապ
մասամբ ոռւսական թատրուական
կյանիի արձագաններն են՝ զուգորդ-
ված ժամանակի հայ թատրոնի ընդ-
հանուր միտումներին:

Մի խանջի ծեւակերպումներ բավական են՝ բացահայտելու համար հեղինակի սիրողականությունն արվեստագիտության մեջ: Այսդես, օրինակ, նա գործածում է «բենավիճակների սրություն» արտահայտությունը (եջ 42): Բենավիճակը, ըստ Լետն Դախվերդյանի բատերական բառարանի, միզանսցենն է, իսկ միզանսցենը չի կարող լինել սուր կամ բութ: Մրգած կարող են լինել կերպարի ենթադրվող դրությունը, բեմական փոխհարաբերությունները եւ այլն: «Գործող անձանց կերպարների» (Դ, «դերին անկեղծորեն միաձուզվելու վարողետություն», «ձկուն ոիթը» (Դ, «ընդգծված կոմիկական դրույք» (դրություն), բատերական եղբերի մակերեսային բացարություն տողատակում եւ այլն: Թի կարելի կանգնել մշակված հողի վրա՝ որդես խողանի: Մշակված են բատերագիտության եղբերն ու հասկացական համակարգը, եւ անընդունելի է գրոյական կետից բատերական իրողությունների մասին դատելո:

Այս ամենից հետո հարց են տալիս
Արվեստի ինստիտուտի Տնօրենությա-
նը՝ լուրջ գիտություն Եվ համարում
թատերագիտությունը, արվեստագի-
տությունն առհասարակ, երբ դաշ-
տանության Եվ դրույ ուսանողա-
կան ուժքերաշի մակարդակով գր-
ված այս գիրը: Ես եմ Եվ, արդյուն,
ձեր առջեւ դրված խնդիրների բո-
վանդակությունը Եւ ինչ չափանիշ
Եվ ձեսպորոշ ինստիտուտի Երիտա-
սարդ գիտաշխատողների շքանում:
Նման զորեւ սատարեն:

«Չարենցը եւ արվեստը» գրի 24-րդ էջում կարդում են դուեյի հետեւալ միտքը. «Երեկ դետական թարոնի բժմի վրա մենի տեսան դարձաղես մի աշակերտական ներկայացում, որն, այդդիսին լինելով հանդերձ, հավակնություն ուներ ամենավերջին «նորովրի» տղավորություն անել Երեւանի «դրովինցիալ» հասարակության վրա: Սակայն, օ՝ զարմանի, ներկայացում... ոչ մի տղավորություն չքողեց»: Եթե Չարենցը ծանոթ լիներ իր մասին գրված այս աշխատությանը, թվում է՝ նույն է այսուհետու մասը:

ИСКУССТВА

Արվեստագիւտըքյան թէկնածու, «ՀԱՅ ԱՐՎԵՏԻ ԽՆԱԺԻՌՈՒ»
գիտաշխատոյ,
Ե.Չարենցի անդան
Գրականուրյան և արվետի
բանգարանի տիկազ գիտաշխատոյ

